

національну програму професійного розвитку науково-педагогічних працівників. Вона є путівником у їх професійному зростанні.

Переважає більшість ірландських науково-педагогічних працівників активно долучаються до програм та заходів професійного зростання з педагогіки вищої школи та методики навчання. Найбільше зацікавлення викладачі виявляють до таких структурованих заходів професійного зростання: курси підвищення кваліфікації, семінари, майстер-класи, літні школи.

Література

1. About ICEP (The International Conference on Engaging Pedagogy). Available at: <http://icep.ie/about-icep/> (accessed 25.02.2018).
2. About The Learning Innovation Network (LIN). Available at: <http://www.lin.ie/about-us/> (accessed 25.02.2018).
3. AISHE The All Ireland Society for Higher Education. Available at: <http://www.aishe.org/> (accessed 25.02.2018).
4. EDIN Network (The Educational Developers in Ireland Network). Available at: <https://www.teachingandlearning.ie/edin-network/> (accessed 25.02.2018).
5. European Commission/EACEA/Eurydice. Modernisation of Higher Education in Europe: Academic Staff. – 2017. Eurydice Report. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. – 176 p.
6. MacLarenn I. New trends in academic staff development: reflective journals, teaching portfolios, accreditation and professional development / In: O'Neill, G., Moore, S. and McMullin, B. eds. Emerging Issues in the Practice of University Learning and Teaching. – Dublin: All Ireland Society for Higher Education, 2005. – PP. 111–119.
7. National Professional Development Framework for All Staff Who Teach in Higher Education. – Dublin: National Forum for the Enhancement of Teaching and Learning in Higher Education, 2016. – 11 p.
8. National Guidance for the Professional Development of Staff who Teach in Higher Education: [Draft for Consultation]. – Dublin: National Forum for the Enhancement of Teaching and Learning in Higher Education, 2016. – 22 p.
9. National Strategy for Higher Education to 2030 – Report of the Strategy Group. – Dublin: The Department of Education and Skills, 2011. – 134 p.
10. O'Mahony C. Professional Development Reports A Snapshot of International and National Disciplinary Initiatives for Enhancing Teaching and Learning / Catherine O'Mahony. – Dublin: National Forum for the Enhancement of Teaching and Learning in Higher Education, September, 2015. – 24 p.
11. Slowey M. Voices of Academics in Irish Higher Education Perspectives on Professional Development / Maria Slowey, Ekaterina Kozina, Eloise Tan. – Dublin: AISHE, 2014. – 80 p.
12. Towards a National Digital Skills Framework for Irish Higher Education: [Review and Comparison of Existing Frameworks and Models]. – All Aboard – Digital Skills in Higher Education, 2015. – 54 p.
13. The Digital Learning Revolution in Ireland: Case Studies from the National Learning Resources Service / Edited by Ann Marcus-Quinn, Catherine Bruen, Miriam Allen and others. – Cambridge Scholars Publishing, 2012. – 280 p.
14. The FACiLiTATE network. Available at: <https://www.teachingandlearning.ie/facilitate/> (accessed 25.02.2018).

УДК 377-047(436)

СУЧАСНА СТРАТЕГІЯ ЗМІН І РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ АВСТРІЇ

О. О. Самохвал

У статті досліджено та проаналізовано процес розвитку і модернізації професійної освіти в Австрії. З'ясовано, що австрійський уряд приділяє значну увагу реформуванню та покращенню якості професійної освіти в державі, в порівнянні з іншими країнами Західної Європи, що сприяє її економічному та соціальному зростанню. Визначено основні вектори реформування професійної освіти та результати, які відображають її сучасний стан. Не дивлячись на позитивний досвід реформування професійної освіти та підготовки в Австрії, виявлено деякі недоліки, які є наслідком окремих нововведень.

Ключові слова: професійна освіта, освітні реформи, модернізація освіти, стратегія розвитку освіти, заклади професійної освіти, освітня система Австрії.

MODERN STRATEGY FOR THE DEVELOPMENT AND TRANSFORMATION OF VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING IN AUSTRIA

O. Samokhval

The article examines and analyzes the process of development and modernization of vocational education and training in Austria. It is noted that the globalization of the economy and the strengthening of Ukraine's cooperation with the countries of Western Europe, in particular, Austria, in the issues of vocational education, and training contribute to a rethinking of

approaches to forming a national strategy for development of vocational education and training of future skilled workers, taking into account the dynamics of changes in the work of different social systems. It has been stressed that the Austrian government pays considerable attention to reforming and improving the quality of vocational education and training in the country, contributing to its economic and social growth, compared with other Western European countries. The main directions of vocational education and training reforming and the results that reflect its current situation are determined, in particular: promotion of vocational education and training among the population of the country; strengthening the interaction of educational institutions with industry enterprises in the implementation of the dual system of vocational training; standardization of occupationally oriented exams after completion of secondary education cycle; development and implementation of vocational education and training programs for socially disadvantaged or academically unsuccessful students; aligning the national qualifications with the European Qualifications Framework. Despite the positive experience of the reforming the vocational education and training in Austria, some shortcomings have emerged as a result of modernization process, namely: a limited number of certain branch programs of vocational education and training in higher education institutions of Austria; relatively low involvement of the population in the tertiary level of vocational education and training; the intensification of the outflow of high skilled workforce from the country as a result of the aligning the national qualifications with the European Qualifications Framework.

Key words: vocational education and training, education reforms, modernization of education, strategy of education development, vocational educational and training institutions, the Austrian education system, Austria.

Глобалізація економіки та посилення співпраці України з країнами Західної Європи у питаннях освіти, зокрема професійної освіти, сприяють переосмисленню підходів до побудови національної стратегії розвитку системи професійної підготовки майбутніх фахівців з врахуванням динаміки змін у життєдіяльності різних соціальних систем. Не дивлячись на успішні кроки України в модернізації національної професійної освіти, існують негативні фактори, які впливають на успішне виконання поставлених завдань. Процес реформування проходить в умовах виснаження ресурсного потенціалу (особливо робочих професій та фахівців середньої ланки) і нескоординованої співпраці між освітніми установами та ринком праці. Важливим фактором є також недостатня соціальна привабливість окремих професій, які потребує національний ринок праці. Вирішення означених проблем, а також підвищення ефективності та доступності освітніх послуг, сформованість системи оцінки якості освіти – все це допоможе прискорити процес реформування національної системи освіти, зокрема професійної освіти.

У зв'язку з сучасними викликами, а також євроінтеграційними процесами в Україні, вважаємо за необхідне дослідити процес розвитку та реформування системи професійної освіти провідних країн Західної Європи, зокрема Австрії.

Аналіз наукової літератури та досліджень, тематично близьких з нашим, засвідчує, що окремі аспекти проблеми організації профільної освіти в Австрії досліджувались вітчизняними науковцями, зокрема: Н. Загородонець (туристична освіта Австрії); К. Корсак (тривалість первинної і середньої освіти), Л. Кнодель, О. Локшина, О. Матвієнко, А. Сбруєва (теоретичні засади реформування освіти; проблеми управління освітою), Л. Пуховська (професійна підготовка вчителів в Австрії), О. Сухомлинська (австрійський педагогічний досвід в Україні в 20-ті роки); О. Шийка (університетська система освіти Австрії); Л. Фаннінгер (особливості профільного навчання в основній школі Австрії) та ін..

Загальні теоретичні та методологічні проблеми функціонування системи професійної освіти розглянуто у дослідженнях як вітчизняних (Г. Гребенюк, Р. Гуревич, І. Зязюн, І. Козловська, Н. Ничкало, С. Сисоєва та ін.), так і закордонних вчених (Р. Арнольд, Х. Бірман, Б. Бонц, Т. Дісінгер, Ф. Гонон, Х. Майєр, А. Рідл, А. Шелтен та ін.)

Більшість учених у своїх дослідженнях вказують на тісний зв'язок між загальною та професійною освітою. Так, на думку німецького вченого А. Шелтена [13], сучасне розуміння професійної освіти трактується як загальноосвітня підготовка з можливістю отримати професійну кваліфікацію. С. Сисоєва [3] зазначає, що професійна освіта базується на загальній освіті та забезпечує підготовку робітників вищої і середньої кваліфікації, робітничих кадрів; здійснюється у вищих та середніх спеціальних навчальних закладах, професійно-технічних училищах, на професійних курсах, шляхом навчання на виробництві. Г. Гребенюк [1] під професійною освітою розуміє забезпечення набуття громадянами робітничої професії згідно з їх бажаннями, інтересами, здібностями, підвищення їх виробничої кваліфікації, перепідготовку.

Дискутуючи щодо питання ототожнення загальної та професійної освіти, Р. Арнольд і Ф. Гонон [5] наголошують на те, що, незважаючи на міцний зв'язок між загальною та професійною освітою, відмінності полягають у їх спрямованості, змісті навчальної діяльності, тобто в освітніх функціях, а також відіграють диференційовану роль у процесі індивідуального розвитку та формування особистості.

А. Рідл і А. Шелтен [12] стверджують, що рівень загальної освіти суттєво впливає на отримання робочого місця або ж на життєві можливості особистості.

Змістом професійної освіти, на думку, Р. Гуревича [2], є система знань, умінь, навичок, рис творчої діяльності світоглядних і поведінкових якостей особистості, які зумовлені вимогами суспільства до

робітників відповідної кваліфікації та профілю; на досягнення їх повинні спрямовуватися зусилля як педагогів, так і учнів у навчальних закладах, що забезпечують здобуття професійної освіти відповідного рівня.

Отже, підготовка підростаючого покоління до професійного життя вимагає тісного поєднання та взаємозв'язку загальної і професійної освіти, забезпечуючи учнів розумовим розвитком, пізнанням законів і закономірностей природи, суспільства і людського мислення та вмінням практично використовувати надбане в майбутньому професійному житті.

Метою статті є аналіз процесу розвитку і модернізації професійної освіти в Австрії, визначення основних векторів її реформування та результатів, які відображають сучасний стан професійної освіти держави.

Аналізуючи стан та розвиток системи освіти Австрії, з'ясовано, що одним із пріоритетних напрямів реформування освітньої галузі держави є залучення учнівства до професійної освіти вторинного та третинного рівнів задля заповнення національного ринку праці необхідними трудовими ресурсами. Особливої актуальності такий підхід набув останніми роками у зв'язку з збільшенням трудової міграції та перерозподілу робочої сили у Європі.

Так, дослідження стану системи професійної освіти німецькомовних країн Західної Європи засвідчило, що найвищий показник залучення учнів старших класів первинної освітньої ланки до професійного навчання має Австрія, а саме 69,5 % станом на 2015 рік, в той час, як Німеччина – 46,8%, Ліхтенштейн – 66,2%, Люксембург – 61,4%, Швейцарія – 65,3% [14].

Близько 80% випускників обов'язкової школи Австрії продовжують навчання у професійних навчальних закладах, зокрема у професійних навчальних закладах вторинного рівня – професійні середні школи (нім. *Berufsbildende mittlere Schule*), професійні вищі школи (нім. *Berufsbildende höhere Schule*), та професійних навчальних закладах третинного рівня – університети прикладних наук (нім. *Fachhochschulen*), професійні коледжі (нім. *Akademien*), професійні курси (нім. *Kollegs*).

Необхідно зазначити, що в Австрії останніми роками спостерігається тенденція до збільшення бажаючих отримати вищу професійну освіту, але у порівнянні з кількістю учнів, які отримують середню фахову освіту та в подальшому займаються професійною діяльністю, показники ще досить низькі. Це є однією із причин, які покладені в основу реформування освітньої системи Австрії. В Австрійській стратегії досліджень, технологій та інновацій, яка опублікована в 2011 році, визначається перелік цілей, серед яких тривале реформування освітньої системи за рахунок оптимізації умов для проведення наукових досліджень, технологій та інновацій; зміцнення зв'язку між освітою та інноваційними системами; підвищення кількості та якості освіченого людського потенціалу для реалізації необхідних для державного розвитку проектів, є пріоритетними [15].

Останнім часом в австрійській системі професійної освіти з'явилась значна кількість нововведень, що відображають стратегію реформування національної освітньої галузі. Одним із таких є модуляризація декількох (в основному економічних і технічних) професій і можливість «подвійного» учнівства, яке дає змогу отримати дві окремі професійні кваліфікації (що займають разом не більше чотирьох років навчального часу).

Соціально незахищені або академічно неуспішні студенти мають змогу брати участь в інтегративній професійній підготовці, яка дає можливість подовжити термін підготовки або частково завершити професійне навчання, та все ж отримати професійний диплом. Такий підхід вважається виправданим, оскільки в його основу покладено піклування про молодих людей і їх професійне майбутнє, а також інтереси держави у підготовці кваліфікованих кадрів.

Так, наприкінці травня 2009 року Міністерством праці Австрії було зареєстровано 245 навчальних підприємств, які проводили навчання в межах дуальної системи професійної підготовки. Для кожної окремої професії розробляється «статут», в якому описується профіль спеціальності, необхідні компетенції за роками професійного навчання та умови складання іспитів. Рамкові програми для професійних шкіл вторинного освітнього рівня розробляються паралельно зі «статутами» професій за якими здійснюється підготовка. Статуту професій та програми професійної підготовки регулярно оновлюються на вимогу соціальних партнерів, перевіряються Федеральним дорадчим органом (нім. *Bundesberufsbildungsbeirat*), до якого входять соціальні партнери та представники професійних шкіл та затверджуються Міністерством праці.

Для здійснення професійної підготовки учнів навчальні підприємства мають отримати ліцензію, яка видається Державним учнівським управлінням (нім. *Lehrlingsstellen*). Якщо вони не відповідають зазначеним навчальним стандартам (наприклад, занадто маленькі або занадто спеціалізовані, щоб забезпечити своїх учнів всебічною підготовкою), таким підприємствам надається можливість утворювати навчальні спілки (нім. *Ausbildungsverbünde*), які разом забезпечують професійну підготовку майбутнім фахівцям [11].

Останнім часом Австрійський уряд приділяє все більшу увагу якості професійної освіти, яку забезпечує професійна школа та навчальне підприємство в межах дуальної системи підготовки. Улітку 2012 року, було прийнято рішення переформатувати загальноосвітні випускні іспити та ввести стандартизований і професійно орієнтований випускний іспит, іспит на отримання атестату зрілості, випускний іспит у гімназіях (нім. *AHS*) та коледжах (нім. *BHS*) для подальшого вступу до вищого професійного освітнього закладу. Перші іспити *AHS* були проведені у 2014/15 н.р., *BHS* – у 2015/16 н. р. Нова модель стандартизованих професійно орієнтованих випускних іспитів була розроблена фахівцями освітньої галузі з метою домогтися більшої об'єктивності і прозорості оцінювання знань майбутніх фахівців, а також збільшити доступ випускників обов'язкових та професійних шкіл до отримання вищої освіти [11]. Подібне реформування орієнтоване на запити держави та європейські тенденції.

Сучасна тенденція розвитку професійної освіти третинного рівня має історичні передумови. Так, у 1993 році в Австрії був прийнятий Закон щодо діяльності університетів прикладних наук (нім. *Fachhochschul Studiengesetz, FHStG*), що сприяло появі в державі перших університетів прикладних наук (нім. *Fachhochschule*). Це було результатом міжнародного розвитку в професійно орієнтованому напрямку, створення вищих навчальних закладів не університетського сектору, які, в свою чергу, відповідають вимогам законодавства ЄС щодо діяльності вищих навчальних закладів.

Вперше університети прикладних наук розпочали підготовку майбутніх фахівців за освітньою програмою в 1994 році, збільшуючи кількість нових програм фахової підготовки щороку. Відмінною рисою вищих навчальних закладів такого типу, в порівнянні з класичними університетами, було те, що не існувало жодної законодавчої бази, яка б регулювала організаційну структуру вищих фахових шкіл, в той же час, освітні програми, як і самі університети прикладних наук могли бути акредитовані будь-якими юридичними організаціями (переважно приватними).

У 1997 року було затверджено умови складання професійного бакалаврату (нім. *Berufsreifeprüfung або Berufsmatura*), який дає змогу студентам продовжити навчання на третинному освітньому рівні (вища професійна школа чи університет). Професійний іспит передбачає оцінювання за такими предметами, як німецька мова, математика, іноземна мова та фах. У 2014 році 85,8% випускників професійних коледжів, які успішно склали професійний іспит, продовжили навчання у спеціалізованих вищих навчальних закладах [10]. З 2008 року студенти отримали можливість поєднувати учнівство з підготовкою до професійного бакалаврату (нім. *Lehre mit Matura*). Доступ до підготовчих курсів та іспитів став безкоштовним [11].

З появою перших освітніх програм підготовки майбутніх фахівців була створена Рада університетів прикладних наук (нім. *Fachhochschulrat*) як орган, який акредитував та оцінював освітні програми вищих фахових шкіл. У 2012 році повноваження Ради були передані у компетентність Австрійського агентства із забезпечення якості й акредитації (нім. *Agentur für Qualitätssicherung und Akkreditierung Austria, AQ Austria*). У 2002 році були внесені зміни до Закону щодо діяльності університетів прикладних наук, що уможливило підготовку майбутніх фахівців за ступеневими освітніми програмами – бакалаврська програма фахової підготовки (нім. *Bakkalaureat (FH)*) і магістерська програма фахової підготовки (нім. *Magister (FH)*) як нова освітня можливість для університетів прикладних наук. Тобто майбутні фахівці отримували диплом бакалавра та магістра, в якому було зазначено тип навчального закладу, який здійснював підготовку спеціалістів, а саме абревіатура вищої фахової школи – *FH*, що й відрізняло їх від дипломів класичних університетів, в яких такі позначки були відсутні. У 2006 році програми бакалаврату та магістратури університетів прикладних наук були прирівняні до відповідних програм класичних університетів, тобто позначка *FH* зникла з дипломів, які видавались фаховими вищими школами.

Незважаючи на прирівняння університетів прикладних наук до традиційних університетів і надання закладам вищої освіти фахового спрямування відповідної автономності, все ж вищі фахові школи не мають права готувати фахівців за докторськими програмами, що є відмінною рисою від традиційних університетів. Варто зазначити, що на сьогоднішній день це питання викликає багато дискусій та розмов.

Необхідно також зауважити, що до 2002 року навчання в усіх закладах вищої освіти Австрії було безкоштовне, тобто фінансувалось державним коштом, але, після тривалої дискусії, в 2002 році Федеральним урядом було прийнято рішення ввести плату за надання освітніх послуг у вишах, в тому числі в університетах прикладних наук, винятком були лише студенти, які потребували державної соціальної підтримки [9].

Законом про вищу освіту 2002 р. було визначено основне завдання модернізації австрійської вищої школи, а саме її інтеграцію в європейські та світові освітні структури. У результаті ключовими стратегіями реформування процесу професійної підготовки фахівців в університетах прикладних наук стали: узгодження тривалості та структури навчання; впровадження англومовних програм підготовки майбутніх фахівців (переважно магістерські програми підготовки); посилення міжнародних і глобальних аспектів фахової діяльності у змісті освіти; зростання мобільності викладачів і студентів тощо [7].

Як відповідь на впровадження Європейської кваліфікаційної рамки (скор. *анг. EQF*), Австрія розробила національну систему кваліфікаційної рамки (скор. *анг. NQF*) зі структурою з восьми рівнів. Вона включає кваліфікації з усіх освітніх підсистем і форм навчання (формальна, неформальна і неофіційна). Після декількох років підготовки з залученням зацікавлених сторін та експертів, австрійський парламент схвалив Федеральний закон про національну кваліфікаційну рамку в березні 2016 року [8].

Основною метою системи кваліфікаційної рамки є зіставлення національних кваліфікацій і подання їх через співвідношення один до одного. Документ не має регулятивних функцій. Його основними цілями є : зміцнити прозорість, розуміння і узгодження австрійської кваліфікаційної системи з міжнародними стандартами; сприяти міжкордонній мобільності; забезпечити доступність для громадян Австрії формальних і неформальних кваліфікацій; збільшити прозорість між формальним і неформальним секторами кваліфікаційної системи: розробляти нові напрями, відкривати нові прогресивні можливості, підтримувати навчання впродовж усього життя; мотивувати на навчальний результат; сприяти європейській інтеграції вищої освіти Австрії [6].

У березні 2009 року Головне управління професійною освітою при Федеральному міністерстві освіти, мистецтва та культури розпочало проект (розробка навчальних програм та результатів навчання), який спрямований на інтеграцію освітніх стандартів в навчальні програми професійної підготовки. Деякі програми професійних коледжів були переглянуті та оновлені, а результати навчання розроблено для кожного предмета окремо [8].

Загалом, австрійський уряд приділяє значну увагу реформуванню та покращенню якості саме професійної освіти в державі, в порівнянні з іншими країнами Західної Європи, що сприяє її економічному та соціальному зростанню.

Результати проведеного дослідження сучасного стану реформування професійної освіти в Австрії дозволяють виділити ключові її напрями, а саме:

1. Популяризація професійної освіти серед населення країни. Результатом діяльності державних, освітніх та соціальних установ у даному напрямку Австрія демонструє значний відсоток залучення учнівства до професійної освіти та підготовки в закладах вторинного освітнього рівня.

2. Зміцнення взаємодії освітніх установ з галузевими підприємствами у впровадженні дуальної системи професійного навчання. Аналіз системи дуального навчання в Австрії засвідчив ефективність та рентабельність даної форми фахової підготовки, забезпечуючи молодь робочими місцями, а країну, в свою чергу, – фаховою робочою силою. Варто зауважити, що навчальні підприємства, окрім того, що отримують можливість обирати бажаних працівників в процесі їх навчання, забезпечені нормативно-правовою та фінансовою підтримкою з боку держави.

3. Стандартизація професійно орієнтовних випускних іспитів по завершенню навчання на вторинному освітньому рівні для полегшення умов вступу до закладів вищої освіти, які мають чітке розмежування за освітніми векторами (класична та професійно-технічна освіта).

4. Розробка та впровадження програм професійного навчання та підготовки для соціально незахищених чи академічно неуспішних учнів. Такий підхід дає можливість усім верствам населення отримати освіту та професійну кваліфікацію, особливо в умовах міграційної кризи в Європі.

5. Узгодження національних кваліфікацій з Європейською кваліфікаційною рамкою, що сприяє трудовій мобільності в Європі.

Не дивлячись на позитивний досвід реформування професійної освіти в Австрії, який варто трансформувати у сучасній національній освітній практиці, виявлено деякі недоліки, які є наслідком окремих нововведень, а саме: обмежена кількість вузькопрофільних напрямів підготовки у закладах вищої освіти Австрії та їх зосередження на вторинному освітньому рівні, що сприяло перенасиченню робітничої сили на національному ринку праці; відносно низьке залучення населення країни до отримання професійної освіти третинного рівня в порівнянні з кількістю задіяного учнівства на вторинному освітньому рівні, що відображається у зменшенні управлінських кадрів на національному ринку праці; відповідність національних кваліфікацій Європейській кваліфікаційній рамці інтенсифікує процес відтоку фахових кадрів з країни, що є результатом світової трудової міграції. Проблема трудової міграції частково вирішується збільшенням студентської мобільності та залученням іноземних студентів (переважно зі Східної Європи та країн Азії) до австрійських вишів, які в подальшому залишаються працювати в країні, але все ж потребує уваги відповідних державних органів.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку вбачаємо у ґрунтовному аналізі процесу реформування професійної освіти в Україні, визначенні його теоретико-методологічних засад, успіхів і прорахунків, шляхів і механізмів його вдосконалення з урахуванням досвіду провідних європейських держав, зокрема Австрії.

Література

1. Гребенюк Г.Є. Загальна характеристика ступеневої системи професійної освіти України / Г.Є. Гребенюк // Неперервна професійна освіта : проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А. Зязюна. – Київ: Віпол, 2000. – С. 204-228.
2. Гуревич Р.С. Теоретичні та методичні основи організації навчання у професійно-технічних закладах: Дис. д-ра пед.наук: 13.00.04 / Р.С. Гуревич. – К., 1999. – 415 с.
3. Сисоєва С. О. Проблеми неперервної професійної освіти: тезаурус наукового дослідження: наукове видання / С. О. Сисоєва, І. В. Соколова / НАПН України. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. МОН. Маріупольський державний гуманітарний університет. – К.: Видавничий Дім «ЕКМО», 2010. – 362 с. – С. 126-128.
4. AHS-Reifeprüfung / BHS-Reife- und Diplomprüfung. Bundesminister für Bildung, Wissenschaft, Forschung der Österreich [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://bildung.bmbwf.gv.at/schulen/unterricht/ba/reifepruefungneu.html>
5. Arnold R., Gonon Ph. Einführung in die Berufspädagogik / R. Arnold, Ph. Gonon // Opladen, Bloomfield Hills: Budrich, 2006. – 117 p.
6. Beilagen XXV. GP – Regierungsvorlage – Erläuterungen. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXV/I/I_00999/fname_498915.pdf
7. Bundesgesetz über die Organisation der Universitäten und ihre Studien vom 9. August 2002 // Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich. — Jg. 2002. — T. 1. — S. 1267-1333.
8. Bundesrecht konsolidiert: Bundes-Verfassungsgesetz Art. 10, tagesaktuelle Fassung. Bundesministerin für Digitalisierung und Wirtschaftsstandort [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.ris.bka.gv.at/NormDokument.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000138&Artikel=10&Paragraf=&Anlage=&Uebergangsrecht=>
9. Fachhochschul-Studiengesetz. StudienPortal Österreich [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.studieren.at/studienrecht/fachhochschul-studiengesetz/>
10. Bildung in Zahlen 2013/14 : Schlüsselindikatoren und Analysen. Statistik Austria. Wien, 2015. – 166 S.
11. Learning for Jobs: OECD Reviews of Vocational Education and Training – Austria [Електронний ресурс]. OECD, 2010. – 74 p. — Режим доступу : <http://www.oecd.org/edu/45407970.pdf>
12. Riedl A., Schelten A. Technical discussions as supportive interventions in the process of constructivist teaching and learning / A. Riedl, A. Schelten // Klaus Beck und Olga Zlatkin-Troitschanskaia (Eds.): From Diagnostics to Learning Success – Proceedings in Vocational Education and Training. Rotterdam: Sense (im Druck), 2013. – P. 31-32
13. Schelten A. Grundlagen der Arbeitspädagogik / A. Schelten // 4. Aufl. Stuttgart: Steiner, 2005.
14. Share of students in vocational education programmes, 2015 (%). EUROSTAT [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Share_of_students_in_vocational_education_programmes_2015_\(%25\)_ET17.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Share_of_students_in_vocational_education_programmes_2015_(%25)_ET17.png)
15. Wulz J., Luomi-Messerer K. Innovation in VET Austria [Електронний ресурс] / J. Wulz, K. Luomi-Messerer // Cedefop's ReferNet network. – Vienna, 2014. – S.16. — Режим доступу : <http://www.cedefop.europa.eu/EN/Information-services/vet-in-europe-countryreports>.

References

1. Hrebenuk H.Ie. Zahalna kharakterystyka stupenevoi systemy profesiinoi osvity Ukrainy / H.Ie. Hrebenuk // Neperervna profesiina osvita : problemy, poshuky, perspektyvy: Monohrafiia / Za red. I.A. Ziaziuna. – Kyiv: Vipol, 2000. – S. 204-228.
2. Hurevych R.S. Teoretychni ta metodychni osnovy orhanizatsii navchannia u profesiino-tekhnichnykh zakladakh: Dys. d-ra pед.nauk: 13.00.04 / R.S. Hurevych. – K., 1999. – 415 s.
3. Sysoieva S. O. Problemy neperervnoi profesiinoi osvity: tezaurus naukovoho doslidzhennia: naukovе vydannia / S. O. Sysoieva, I. V. Sokolova / NAPN Ukrainy. Instytut pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh. MON. Mariupolskyi derzhavnyi humanitarnyi universytet. – K.: Vydavnychiy Dim «EKMO», 2010. – 362 s. – S. 126-128.
4. AHS-Reifeprüfung / BHS-Reife- und Diplomprüfung. Bundesminister für Bildung, Wissenschaft, Forschung der Österreich [Електронний ресурс]. — Rezhym dostupu : <https://bildung.bmbwf.gv.at/schulen/unterricht/ba/reifepruefungneu.html>
5. Arnold R., Gonon Ph. Einführung in die Berufspädagogik / R. Arnold, Ph. Gonon // Opladen, Bloomfield Hills: Budrich, 2006. – 117 p.
6. Beilagen XXV. GP – Regierungsvorlage – Erläuterungen [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXV/I/I_00999/fname_498915.pdf
7. Bundesgesetz über die Organisation der Universitäten und ihre Studien vom 9. August 2002 // Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich. — Jg. 2002. — T. 1. — S. 1267-1333.
8. Bundesrecht konsolidiert: Bundes-Verfassungsgesetz Art. 10, tagesaktuelle Fassung. Bundesministerin für Digitalisierung und Wirtschaftsstandort [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu: <https://www.ris.bka.gv.at/NormDokument.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000138&Artikel=10&Paragraf=&Anlage=&Uebergangsrecht=>
9. Fachhochschul-Studiengesetz. StudienPortal Österreich [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <https://www.studieren.at/studienrecht/fachhochschul-studiengesetz/>
10. Bildung in Zahlen 2013/14 : Schlüsselindikatoren und Analysen. Statistik Austria. Wien, 2015. – 166 S.
11. Learning for Jobs: OECD Reviews of Vocational Education and Training – Austria [Elektronnyi resurs]. OECD, 2010. – 74 p. — Rezhym dostupu : <http://www.oecd.org/edu/45407970.pdf>
12. Riedl A., Schelten A. Technical discussions as supportive interventions in the process of constructivist teaching and learning / A. Riedl, A. Schelten // Klaus Beck und Olga Zlatkin-Troitschanskaia (Eds.): From Diagnostics to Learning Success – Proceedings in Vocational Education and Training. Rotterdam: Sense (im Druck), 2013. – P. 31-32

13. Schelten A. Grundlagen der Arbeitspädagogik / A. Schelten // 4. Aufl. Stuttgart: Steiner, 2005.
14. Share of students in vocational education programmes, 2015 (%). EUROSTAT [Elektronnyi resurs]. — Rezhyim dostupu : [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Share_of_students_in_vocational_education_programmes_2015_\(%25\)_ET17.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Share_of_students_in_vocational_education_programmes_2015_(%25)_ET17.png)
15. Wulz J., Luomi-Messerer K. Innovation in VET Austria [Elektronnyi resurs] / J. Wulz, K. Luomi-Messerer // Cedefop's ReferNet network. — Vienna, 2014. — S.16. — Rezhyim dostupu : <http://www.cedefop.europa.eu/EN/Information-services/vet-in-europe-countryreports>.

УДК 376-056.26 (4-15)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ СТАРШОКЛАСНИКІВ З ДЦП: ДОСВІД БЕЛЬГІЇ ТА ІТАЛІЇ

Н. С. Щерба

orcid.org/0000-0002-5467-4292

У статті проаналізовано невідповідність чинних вітчизняних нормативних вимог міжнародним документам щодо запровадження освітньої інклюзії, обґрунтовано доцільність розробки в Україні стратегії переходу до інклюзивної освіти, висвітлено недоліки інклюзивної та спеціальної форм освіти, запропоновано деякі шляхи їхньої мінімізації, проаналізовано статистичні дані щодо запровадження інклюзії у фламандській частині Бельгії та в Італії, вивчено сучасний стан функціонування інклюзивної освіти в обох країнах, описано положення ключових освітньо-нормативних документів, що її скеровують, проаналізовано позитивні та негативні риси національних стратегій запровадження інклюзії та узагальнено відповідні тенденції.

Ключові слова: інклюзивна освіта, спеціальна освіта, старшокласники з особливими освітніми потребами, стратегії запровадження інклюзії, тенденції, фламандська частина Бельгії, Італія.

THE TENDENCIES OF INCLUSIVE EDUCATION DEVELOPMENT OF SENIOR LEARNERS WITH CEREBRAL PALSY: BELGIAN AND ITALIAN EXPERIENCE

N. S. Shcherba

The article deals with the discrepancies between the existing Ukrainian legislation and the recommendations of Salamanca declaration that concern the introduction of academic inclusion. Accordingly, in Ukraine there is no demand concerning the transformation of special schools into inclusive ones. Thus this article aims to analyze the experience of Flemish Belgium where the system of special education is being preserved and, in the same time, models of cooperation between mainstream and special schools are introduced, and of Italy that is the leader of the modern European inclusive education. The article also contains the attempt to unprejudicedly highlight drawbacks of inclusive and special education that were revealed in the process of their application in different countries. The author draws the conclusion about the expedience of designing models of cooperation between the two educational forms mentioned above that would be advantageous for pupils with severe disabilities (like those with cerebral palsy). Considering the peculiarities of inclusion introduction in Flemish Belgium it was found out that there are 2 models of such cooperation: the first one deals with pupils with musculoskeletal disorders and also with deaf and blind ones who studied in special schools but were transferred to mainstream ones by the initiative of the administration of a special school, psychological-medical-social centers, parents of pupils and schoolchildren themselves. These pupils have to attend a mainstream school regularly to get a Certificate of secondary education. In the same time they have to take individual lessons with special school teachers (4 hours weekly). The second one presupposes that a pupil stays enrolled in a special school but studies in a mainstream institution enjoying the possibility of psychological, educational and / or medical support given by the staff of the former one. Besides inclusion can be non-complete (that is – pupils can spend the first part of the day in the mainstream school and the second one in a special one) or complete (supported by resources and teachers employed in a special school), temporary and also individual or collective (depending on the number of pupils included into a mainstream class). As for Italy, it has been a pioneer of inclusive education introduction for decades. The first step of this process was what is called now «wild integration» when SEN pupils were enrolled into mainstream school without any proper adjustments. As the drawbacks of this approach became obvious, the country stuck to the inclusion model where all the pupils of a class had to acquire the skills and habits that their SEN class-mates had to learn. This allowed Italy to take the first place in Europe as for the ratio of SEN pupils in mainstream schools to all SEN pupils in the country.

Key words: inclusive education, senior learners with special needs, pupils with disability, strategies of implementing inclusion, tendencies, Flemish Belgium, Italy.